

TH·USSISOO KORVIPUNUMINE

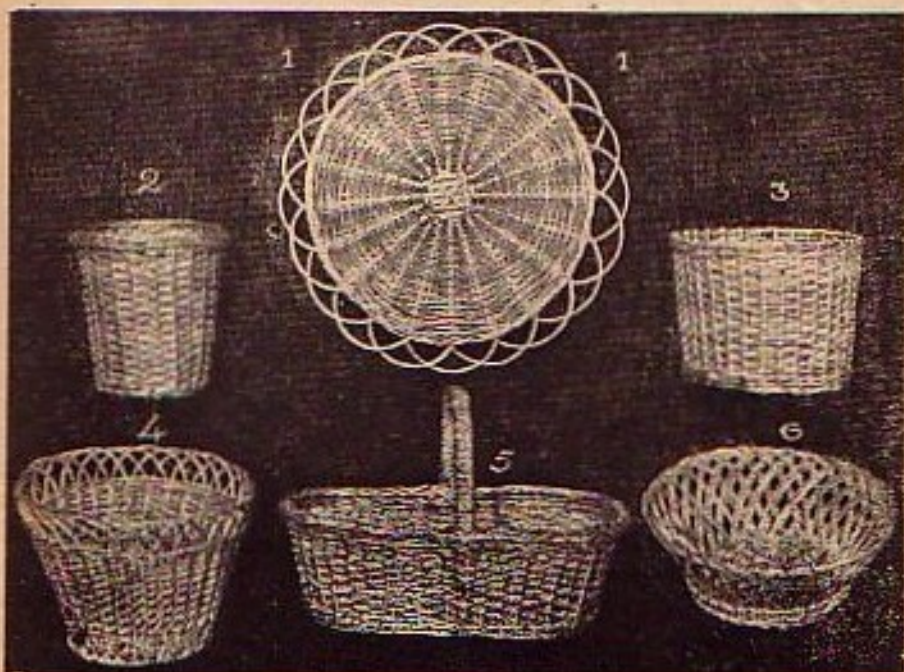

K. O.-Ü, „RAHVAÜLIKOOL“
TALLINNAS.

Th. Ussisoo.

Korvipunumine.

I. vihk.

K. o-ü. „RAHVAOLIKOOL“
Tallinnas.

Eessõna.

Korvipuumine tohiks [meil oma vähese tööriistade ja kergelt saadava punumise [materjaali tõttu nii koolis kui ka kodus suurt poolehoidu leida. Punumise töös leiab meie käsitöö edenemine suure ja soodsa tööpõllu, mida küll igas maanurgas, kas kooliklassis ehk kodus, võimalik on läbi viia.

Et punumisetöö materjaalist meil puudust ei ole, võib töö hädid tagajärgi saavutada ja seega pärastpoole ka sissetuleku allikaks muutuda.

Teadagi et kultiveerimata metsapaju võsud küllalt hea punumise materjaal pole. Hea tahtmise juures saab aga ka sellest üle, kui pajude kasvatamise ja kultiveerimisega kas maakoolide juures ehk mujal algust teeksime. Ei ole ju kellegil teadmata, et paju võsud soodsa maapõues kiiresti paljunevad.

Kuna teised tööharud, nagu puutöö ehk metallitöö poeglastele ja riide- ja lõnga- töö tütarlastele on määratud, ei tarvitse seda punumise töö kohta mitte toonitada, sest et sellega mõlemast soost õpilased küllalt valmis saavad. Nii võiks punumise tund heade tagajärgedega kui ühine õpetund olla, mis suureks kergenduseks õpetajaile.

Punumise harjutused ja töövõtted on õperaamatus niimoodi korraldud, et õpetuse käik lihtsamalt keerulisemale ja kergemalt raskemale läheb.

Esimesse vihku olen mahutanud võimalikult kergemad tööd. Teine vihk saab käsitama raskemaid võtteid korvipunumises, kuna kolmas vihk punutud mööblite valmistamise üle õpetust annab. Mõned joonistused raamatus on „J. Blas & Hotz, A. Rom ja H. Pralle Punumise õperaamatute“ motiivide järgi kokku seatud.

Oma tööd, mis kiirusega tehtud, et seega algatust punumisetööle panna, avaliku arvustuse alla andes, julgen loota, et austud ametvennad mulle oma arvamist selle kohta andmata ei jäta.

Et punumisetöö õperaamatu puudus seni mele koolides väga tuntav oli, tahab käesoleva töö siht osaltki selle puuduse kõrvaldaja olla.

Th. U.

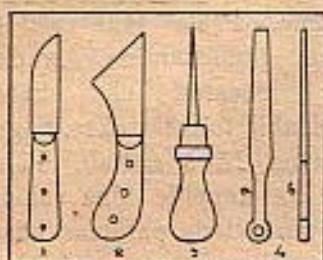
Väljavõte hra Osk. Bundt'i arvustusest Th. Ussisoo „Korvipunumise“ kohta:

Hra Theodor Ussisoo esimene korvipunumise õperaamat on, vaatamata selle peale, et meil Eesti keeles paljud sellele alale vastavad tehnilised sõnad puuduvad, arusaadavalt kirjutatud. Raamatusse mahutatud selged joonistused aitavad algajale suurelt kaasa, et üksikutest võtetest punumise juures head ettekujutust saada. Kui esimest katset sellel alal Eesti keeles, võib teda täiesti õnnestunuks lugeda ja tarvitamiseks koolides kui ka iseõppimiseks soojalt soovitada. —

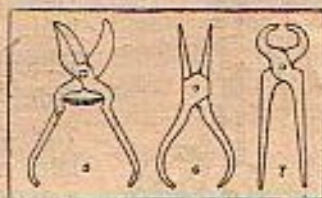
Oskar Bundt

Vigastud Sõjameeste Ühingu PUU-
VITSATÖÖ KOOLI Juhataja

Tööriistad.

Joon. 1.

Joon. 2.

1, 2 noad, 3 naaskel, 4 vitsa-vasar; a — pealt, b — külje-
vaade, 5 käärid, 6, 7 tangid.

Materjaali väljavalimine ja valmistamine.

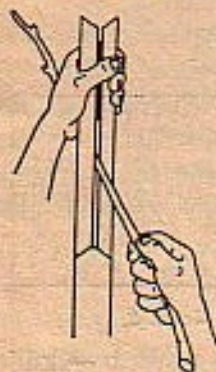
Korvipunumiseks on tarvis koguda nõuetav osa materjaali tagavaraks. Punumise materjaal lõigatakse oktoobri-ehk novembrikuus aastalistest võsudest, mis siis varjulistes kohtes alal hoitakse. Paju võsud ja põõsad, mis soodsasse maapõue istutakse, paljunevad kergesti edasikandmise teel.

Neid paju võsusi, mis jämeda töö juures koorigaata kujul tarvitatakse, võib lõigata novembrikuust alates terve talve läbi. Võsusi peab lõikama maa pealt, et saada pikemaid ja hästi painduvaid punumise vitsu.

Lõigatud võsud puhastakse lehtedest ja koorest, seotakse kimpu ning pannakse mõneks nädalaks kas õhu ehk läbipuhuva tuule kätte kuivama. Vitsu peab hoidma vihma kätte sattumast, mis neid kergesti võib rikkuda.

Vitsade koorest puhastamine.

Koorest puhastamiseks võetakse ilma harudeta pikad vitsad, koorest puhastus sünnib järgmiselt: kimpudesse seotud vitsad, mis enne mõneks päevaks ligunema pandud võetakse veest välja ja pannakse kuhugile pimedasse kohta nõrguma. Et neid aga kuivamise eest hoida,

Joon. 3.

peab neile niisutuseks pisut vett peale kallama. Peale selle eeltöö võib koorest puhastamine algada, mida ühe lõhestud ehk kahe jämeda kepi abil toimetatakse, nagu seda joonistus № 3 näitab. Paju vits pistetakse keppide lõhe vahelt läbi, mille juures teda paremas käes hoitakse ja pahemaga keppi kokku pigistakse ning tõmmatakse teda edasi kuni vitsa ladvani, mis vitsal lehed ja koore pealt ära tõmbab. See töö on nõnda hõlbus, et sellega

isegi lapsed valmis saavad. Kui üks kimp vitse on lehtedest ja koorest puhastud, siis asetakse oksad kuiva õhu kätte, kus nad ritvade peale laotakse, mis 50—60 sentimeetrit maast kõrgel. Ühtlasi võib neid püstakile ka seina vastu kuivama panna, kuid siis läheb kuivamine enam-vähem aeglasemalt. Mida rutem vitsad kuivavad, seda valgemaks ja ilusamaks nad jäävad. Kooritud vitsad ei kannata vihma. Isegi siis kui nad vihmase ilmaga ulu all kuivavad, kaotavad nad palju endi ilust. Vitsu võib ka kohe peale nende mahalõikamist koorest puhastada.

On vaja kuivanud vitse koorest puhastada, pannakse nad keeva vette keema. Sel viisil puhastud vitsad küll nii valgeks ei jää, kuid omavad suurepäralise kollase jume. Peale koorest puhastamise keedetakse vitse veel mõniaeg, mille järele nad hea kõvaduse ja painduvuse

saavad. Soovitavam on siiski vitsu peale mahalõikamist kohe koorida, sest keetmise abil ei lähe igakord nende koor küllalt lahti.

Enne punumist pannakse vitsad pisut märguma ehk niiskuma, et nad pehmemad, tugevamad ja painduvad saaks. Veest välja võttes pannakse vitsad künasse, kus nad terve tööaja alal hoiuduvad.

Jämedatele vitsatele ja küljekeppidele painduvuse saavutamiseks tuleks neid pikem aeg vees leotada. On veest väljavõetud oksad aprad, siis ei tasu vaeva neist midagi punuma hakata, vaid peab ootama kuni nad vähe kuivemaks ja painduvamaks saavad.

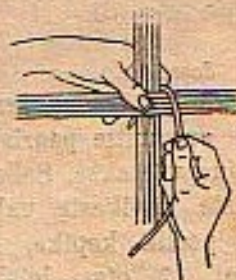
Korvi punumine.

Põhja punumine. Korvide kujud on väga mitmekesised: ümargused, neljanurgelised, ovaalitaolised jne. Nende punumine nõuab rohket vilumist. Töötaja algab korvi punumist põhjast.

Joon. 4.

Võetakse 8 ühepikkust ja ühejämedust kepikest, ehk jämedamat vitsa, milledest 4 aluseks ning nende peale risti ülejäänud neli pannakse (joon. 4), mis siis vitste abil tugevasti kokku punutakse, nagu seda joon. 5–8 näitab.

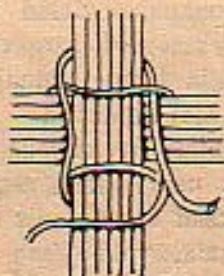
Joon. 5.

Et algajal vast esiteks kepikeste sidumine vitste abil raskust tekitab, oleks soovitav neli kepikest noa abil lõhestada (joon. 9), ning nende lõhede vahelt teised neli kepikest läbi pista, mis kepikestele

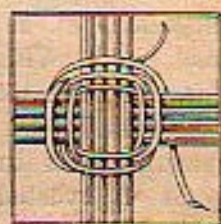
parema siduvuse annab ja neid rokem koos hoiab. Selle järele võetakse peenem vitsake ja punutakse kepikesed joon. 10, 11 näidatud kujul ühte kokku.

Joon. 6.

Joon. 7.

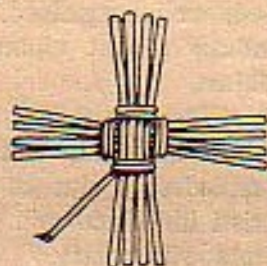

Joon. 8.

Kepikestele ühelaiuste vahede saamiseks tõmmatakse nende vahed ühelaiuseks (Joon. 11) ja juhatakse

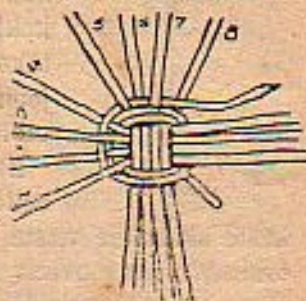

Joon. 9.

Joon. 10.

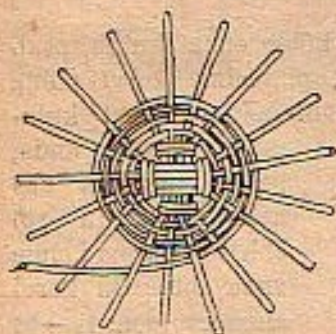
vitste abil punumise ganeid radiaalselt välja poole, nii nagu see joon. 11 ja 12 kujutud. Põhja võib kas joon. 11 ehk 12 järele punuda.

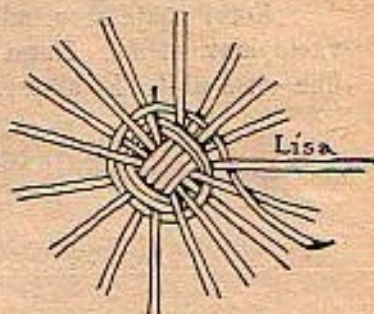
Joon. 11.

Punuda on parem, kui kepikete arv mitte paaris, vaid üksikarvuline võetakse. Selleks pistetakse eelmiste kepikete vahele veel üks lisa poolik kepik, nii et endise asemel 17 otsa laiali jookseksid (Joon. 13) ja punutakse edasi, kuni soovitatav põhja suurus kätte saadud.

Vitsu punutakse järjekorralt ikka kepikeste alt ja pealt, — alates pahema käe poolt paremani, nii et põhi ringi kaju omandaks (joon 12, 14.)

Joon. 12.

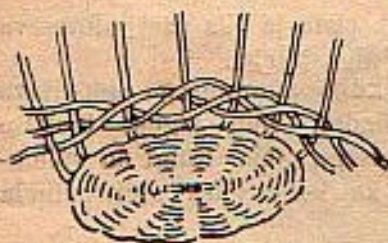

Joon. 13.

Võimalikult tihedalt ja tugevalt punuda, sest et korvi vastupidavus põhja tugevusest oleneb, korvi põhjaks võetagu harilikult vähe tugevam materjaal.

Korvi külgede punumine.

On korvi põhja punumine soovitava suuruse omandanud, võib algust külgede punumisega teha. Selleks painutakse kõik kepikesed ükshaaval üles poole (joon. 14) ja alustakse põhja ehk alusserva punumist. Kepikesi peab ettevaatlikult painutama, et nad mitte ei murduks. Murdumise puhul võetakse kepikesed välja ja pannakse uued asemele.

Joon. 14.

Punumise juures peab tähele panema, et korvi küljed tasased ja muhkudeta saaksid ja et ääred oleks

punatud, võimalikult, kindlalt ja ühetasaselt. On algajal hea silmamõõt, püsivus, ja terve töö on tehtud korralikult ja tähelepanelikult, siis on neid raskusi kerge võita.

Korvi põhja serv, mis vast kõige enam kulub, peab vastupidav olema. Nagu teada, punusime korvi põhja ühe vitsa abil. Et alusservale suuremat pidavust kulu-

Joon. 15.

Joon. 16.

mine ühe vitsa abil (joon. 17) järgneda, nagu seda juba põhja punumise juures käsitasime.

Kul ülespainunud kepi-
keste vahed punumiseks liiga
laiad on, võib nende vahele

Joon. 17.

Joon. 18.

lisa kepikesi pista ja siis vast alusserva punumisega algust teha.

Korvi külje punumisega soovitava kõrguseni jõudes, võib algust ülemise serva punumisega teha. Külgi on võimalus samati ka kahe vitsa abil punuda (vaata 18).

Üks kergematest ülemise serva punumise võtetest on joon. 30 kujutatud. Temale järgneks raskuse suhtes kujutus 1 ja 4 tiitli pildil.

Kui algajale eeltoodud korvile tõmpkoonuse sarnase kuju (vormi) andmine raskusi teeb, oleks väga soovitatav enne korvi punumist puupakust treitud, korvikese vorm valmistada ja siis alles korvi külgede punumist selle ümber alata. Sarnase mudeli abil saab punutav korv palju ühetasasem ja nägusam.

Punumise juures võetagu seisak, nagu see kaanepildil kujutud. Selleks võetagu sile laud ja asetagu kallakile põlvede najale. Korvi põhja keskpunktist läbi löödagu lauasse naaskel, mille ümber punumise ajal korvi võib ringi keerata.

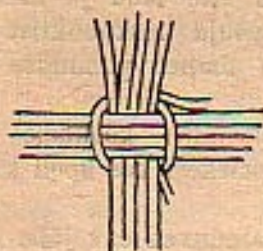
Et sarnaste landade muretsemine koolidele vast raskusi tekitaks, võiks alguses korvikesi kas kooli klassi laual ehk põlvede peal punuda.

Kui vitsad küllalt mitte painduvad ehk jälle liiga jämedad on, tuleks neid noa abil lõhestada. Vitste lõhestamiseks ja nende hõõveldamiseks on võimalik kodusel viisil pisikest käsihõõvliit valmistada, mille kujutus ja valmistamise kirjeldus II. vihku mahutud.

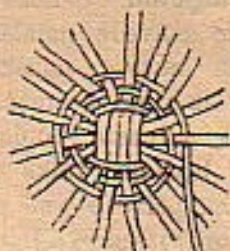
Soovi korral võib vitse kas aniliinvärvi ehk puupeltside abil värvida, mis korvikestele meeldivama väljanägemise annab.

Korvikese punumise järjekord.

Joon. 19.

Joon. 20.

Joon. 21.

Vaata
joon. 17.

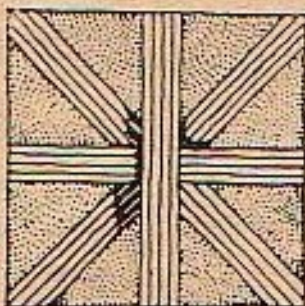

Joon. 22.

Joon. 23.

Soovi korral võib ka korvi põhju kas Joon. 24—26

Joon. 24.

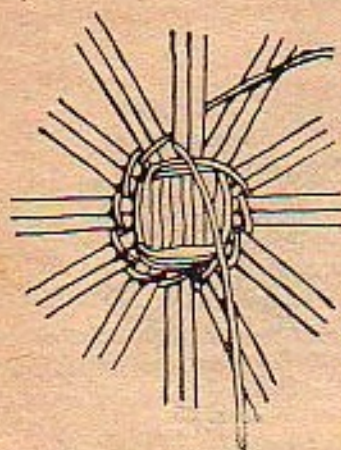

Joon. 25.

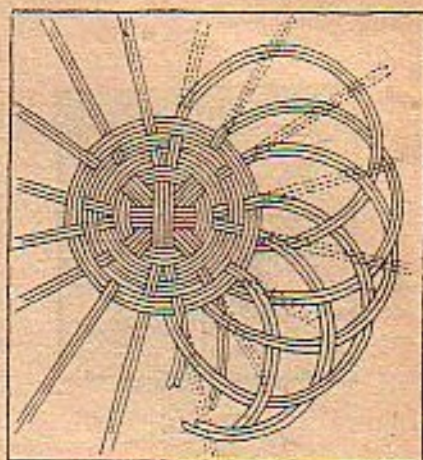

Joon. 26.

ehk joon. 27—29 antud võtetel valmistada.

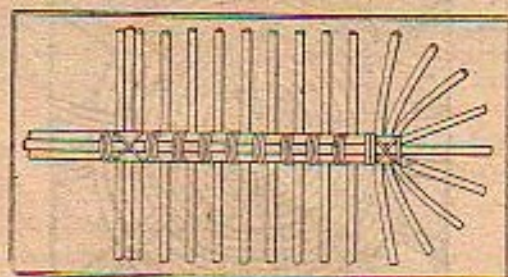

Joon. 27.

Joon. 28.

Piklik korvi põhi (vaata tiitlipilt Nr. 5).

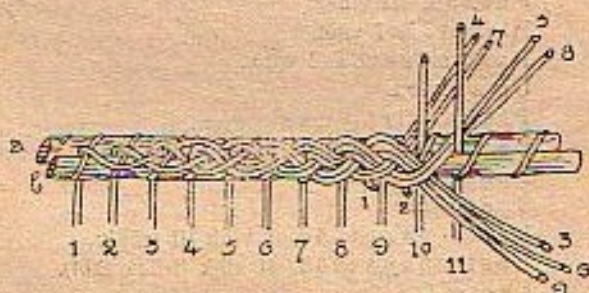
Joon. 29.

Uks raskematest harjutustest oleks korvi pealisserva punumine, millel siiski nii mitmeti palju sarnadust alusserva punumisega (joon. 14—16 ja 30).

On punuja omale suurema vilumuse omandanud, võiks tema katset joon. 31 näidatud pealisserva punumise võttega teha. Selleks peame kaks kepikest või jämedamat vitsa kokku siduma ja siis palmiku taolist punumist algama, joon. 31 näidatud numbrite järjekorda jälgides.

Joon. 30.

Joon. 31.

Järg II. vihus.

Alg-, kesk- ja kutsekoolidele

on järgmised raamatud ilmunud:

- Th. Ussisoo. Geomeetriline joonestamine tehnikaja käsitöö koolidele [II täiendatud trükk].
- Geomeetriline ornament, (II trükk.)
- Projektsioon-joonestamine.
- Puutöö, I vihk.
- Puutöö, II vihk.
- Puutöö, III vihk.
- Plekitöö, I vihk.
- Punumisetöö, I vihk.
- Ümarkiri.
- Plakatkiiri puusulega.
- Papptööd koolidele ja iseõppijale.
- Pussnoatööd.
- Saetööd.
- Laste papptööd, I vihk (II trükk).
- Laste papptööd, II vihk (trükk läbi).
- Laste loto.
- P. Madisson ja Th. Ussisoo. 17. Planimeetria.
- A. Behring ja Th. Ussisoo. 18. Laste geomeetria.
- P. Madisson. Stereomeetria. Th. Ussisoo joonestustega.
- Th. Ussisoo. Ilukirja õpetaja, 2 vihku.
- Kehaseisak saagimisel.
- Kehaseisak hõõveldamisel.
- „Meie kodu“. Eluruumide sisseseaded.
- ja T. Kuusik. „Mudilaste vestid.“
- ja T. Kuusik. „Laste pildid.“
- Masinkiri, IV trükk.
- Машинопись.
- Школьная скоропись.